TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2006. gada 5. oktobrī *

Lieta C-368/04

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Verwaltungsgerichtshof* (Austrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2004. gada 12. augustā un kas Tiesā reģistrēts 2004. gada 24. augustā, tiesvedībā

Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH,

Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH,

Gerlitzen-Kanzelbahn-Touristik GmbH & Co. KG

pret

Finanzlandesdirektion für Tirol,

* Tiesvedības valoda — vācu.

Finanzlandesdirektion für Steiermark,

Finanzlandesdirektion für Kärnten.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ross [*A. Rosas*] (referents), tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*], S. fon Bārs [*S. von Bahr*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*] un U. Lehmuss [*U. Lõhmus*],

ģenerāladvokāts F. Dž. Džeikobss [*F. G. Jacobs*],
sekretāre K. Štranca [*K. Sztranc*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2005. gada 14. septembrī,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH* un *Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH* vārdā — V. Arnolds [*W. Arnold*], *Rechtsanwalt*,

— Austrijas Republikas vārdā — H. Dosi [*H. Dossi*], pārstāvis,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — F. Kreišics [*V. Kreuschitz*] un V. di Buči [*V. Di Bucci*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2005. gada 29. novembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz EKL 88. panta 3. punkta pēdējā teikuma interpretāciju.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar trijām prāvām starp, pirmkārt, *Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH* (turpmāk tekstā — "*TAL*") un *Finanzlandesdirektion für Tirol* (Tiroles Finanšu direkcija), otrkārt, *Planai-Hochwurzen-Bahnen GmbH* (turpmāk tekstā — "*Planai*") un *Finanzlandesdirektion für Steiermark* (Štīrijas Finanšu direkcija) un, treškārt, *Gerlitzen-Kanzelbahn-Touristik GmbH & Co. KG* (turpmāk tekstā — "*Gerlitzen*") un *Finanzlandesdirektion für Kärnten* (Karintijas Finanšu direkcija) saistībā ar enerģijas nodokļu atmaksu.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesības

3 EKL 88. panta 3. punktā ir noteikts:

"Visi plāni piešķirt vai mainīt atbalstu ir jādara zināmi Komisijai laikus, lai Komisija varētu iesniegt savas piezīmes. Ja Komisija atzīst, ka, ievērojot 87. pantu, šādi plāni nav saderīgi ar kopējo tirgu, tā nevilcinoties sāk 2. punktā paredzēto procedūru. Attiecīgā dalībvalsts nesāk īstenot pašas ierosinātos pasākumus, kamēr šī procedūra nav beigusies ar galīgo lēmumu."

4 Padomes 1999. gada 22. marta Regulā (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [EKL 88.] panta piemērošanai (OV L 83, 1. lpp.), ir kodificēta prakse, ko valsts atbalsta pārbaudes jomā Eiropas Kopienu Komisija izstrādājusi atbilstoši Tiesas judikatūrai. Saskaņā ar šīs regulas 30. pantu tā stājās spēkā 1999. gada 16. aprīlī.

5 Regulas Nr. 659/1999 14. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Kad nelikumīga atbalsta gadījumos tiek pieņemti negatīvi lēmumi, Komisija izlemj, ka attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu atbalstu no saņēmēja [..]. Komisija neprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu Kopienas tiesību vispārēju principu."

Valsts tiesības

6 Veicot nodokļu reformu, un saistībā ar 1996. gada 30. aprīļa likumu par strukturālo pielāgošanu 1996. gadā (*Strukturanpassungsgesetz 1996*; *BGBl. I*, 201/1996) Austrijas Republika vienlaikus pieņēma, publicēja un tajā stājās spēkā trīs likumi:

— likums par nodokli par elektroenerģiju (*Elektrizitätsabgabegesetz*, turpmāk tekstā — "*EAG*");

— likums par nodokli par dabasgāzi (*Erdgasabgabegesetz*, turpmāk tekstā — "*EGAG*");

— likums par enerģijas nodokļu atmaksu (*Energieabgabenvergütungsgesetz*, turpmāk tekstā — "*EAVG*").

7 *EAG* paredz nodokļa uzlikšanu par elektroapgādi un elektrības patēriņu. Saskaņā ar šī likuma 6. panta 3. punktu elektroapgādes nodrošinātājs ietur šo nodokli no saņēmēja.

8 *EGAG* paredz līdzīgus noteikumus attiecībā uz dabasgāzes piegādi un patēriņu.

9 *EAVG* paredz enerģijas nodokļu daļēju atmaksu attiecībā uz elektroenerģiju un dabasgāzi saskaņā ar *EAG* un *EGAG*. Atbilstoši šī likuma 1. panta 1. punktam minētie nodokļi pēc pieprasījuma ir jāatmaksā, ciktāl tie kopā pārsniedz 0,35 % no enerģijas patērētāja ražošanas neto vērtības. Atmaksas summu samaksā, pirms tam atskaitot neapliekamo summu ne vairāk kā ATS 5000 (EUR 363) apmērā.

10 Taču atbilstoši *EAVG* 2. panta 1. punktam ar grozījumiem, kas izdarīti ar 1996. gada 30. decembra likumu par nodokļu grozīšanu 1996. gadā (*Abgabenänderungsgesetz 1996*; *BGBl. I*, 797/1996), tiesības uz enerģijas nodokļu atmaksu ir vienīgi uzņēmumiem, par kuriem ir pierādīts, ka to pamatdarbība ir preču ražošana.

Pamata prāvas priekšvēsture

11 Saņēmusi prasības pieteikumus, ko uzņēmumi, kuru pamatdarbība nav preču ražošana, bija iesnieguši saistībā ar atteikumu atmaksāt enerģijas nodokļus, *Verfassungsgerichtshof* (Konstitucionālā tiesa) uzdeva Tiesai prejudiciālus jautājumus, lai noskaidrotu, vai *EAVG* normas atbilst valsts atbalstam EKL 87. panta nozīmē.

12 2001. gada 8. novembra spriedumā lietā C-143/99 *Adria-Wien Pipeline* un *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* (*Recueil*, I-8365. lpp.) Tiesa ir nospriedusi:

"Tādas valsts tiesību normas, kurās enerģijas nodokļu daļēja atmaksa attiecībā uz dabasgāzi un elektroenerģiju ir paredzēta tikai uzņēmumiem, par kuriem ir pierādīts, ka to pamatdarbība ir preču ražošana, ir uzskatāmas par valsts atbalstu [EKL 87.] panta nozīmē."

13 Pēc šī Tiesas sprieduma *Verfassungsgerichtshof* ar 2001. gada 13. decembra spriedumu (B 2251/97, *Sammlung 15450*) atcēla rīkojumu, ar ko valsts iestāde bija atteikusies daļēji atmaksāt par elektroenerģiju samaksātos nodokļus.

14 *Verfassungsgerichtshof* uzskatīja, ka, tā kā par *EAVG* nav paziņots Komisijai, attiecīgā administrācija nevar ar šī likuma 2. panta 1. punktu pamatot atteikumu atmaksāt enerģijas nodokļus uzņēmumiem, kuru pamatdarbība nav preču ražošana. Šādi rīkojoties, attiecīgā administrācija ir pieļāvusi kļūdu, kas līdzinās patvaļīgai rīcībai, jo tā ir pārkāpusi tieši piemērojamu aizliegumu, kas paredzēts EKL 88. panta 3. punkta pēdējā teikumā. Šāda likuma prettiesiska piemērošana ir līdzvērtīga likuma neesamībai, un tādējādi ar to ir pārkāptas konstitucionālās tiesības uz pilsoņu vienlīdzību likuma priekšā.

15 *Verfassungsgerichtshof* pamato savu lēmumu ar valsts tiesu pienākumu, — kas atgādināts iepriekš minētā sprieduma lietā *Adria-Wien Pipeline* un *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* 27. punktā — nodrošināt indivīdiem, ka saskaņā ar valsts tiesībām tiks novērstas EKL 88. panta 3. punkta pēdējā teikuma pārkāpuma sekas gan attiecībā uz to tiesību aktu spēkā esamību, ar kuriem īsteno atbalstu, gan attiecībā uz tā finanšu atbalsta atmaksu, kas piešķirts, neņemot vērā šo tiesību normu un iespējamos pagaidu pasākumus.

16 2001. gada 6. decembra vēstulē Komisija pieprasīja Austrijas iestādēm informāciju par *EAVG*. Pēc vēstuļu apmaiņas un konsultācijām Komisija 2002. gada 22. maijā pieņēma lēmumu C (2002) 1890, galīgā redakcija, par valsts atbalstu Nr. NN 165/2001 (OV C 164, 4. lpp.; turpmāk tekstā — "2002. gada 22. maija

lēmums"). Tā kā Austrijas likums vēlāk bija grozīts, Komisija precizē, ka tā ir pārbaudījusi atbalsta pasākumu saistībā ar laika posmu no 1996. gada 1. jūnija līdz 2001. gada 31. decembrim. Lēmuma rezolutīvā daļa ir izteikta šādā redakcijā:

"Komisija izsaka nožēlu par to, ka Austrija ir noteikusi atbalsta pasākumu pārkāpjot EKL 88. panta 3. punktu.

Taču, pamatojoties uz iepriekš sniegto vērtējumu, tā konstatē, ka šis atbalsts ir saderīgs ar EKL 87. panta 3. punkta c) apakšpunktu un EOTK līguma 4. panta c) punktu."

17 Lai izpildītu iepriekš minētā sprieduma lietā *Adria-Wien Pipeline* un *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* prasības, Austrijas Republika grozīja *EAVG* ar federālo likumu Nr. 158/2002, kura 6. pantā ir paredzēts, ka, sākot ar 2002. gada 1. janvāri, ikvienam uzņēmumam ir tiesības uz nodokļu par dabasgāzi un elektroenerģiju atmaksu, ja šo nodokļu kopējā summa pārsniedz 0,35 % no tā ražošanas neto vērtības.

18 Ar 2004. gada 9. marta Lēmumu 2005/565/EK par Austrijā izmantotu atbalsta shēmu, kas attiecas uz dabas gāzes un elektroenerģijas nodokļa atmaksu 2002. un 2003. gadā (OV 2005, L 190, 13. lpp.), Komisija atzina, ka [prasība] sasniegt 0,35 % robežu no ražošanas neto vērtības rada priekšrocības uzņēmumiem, kuriem ir liels enerģijas patēriņš. Pēc Komisijas uzskatiem, attiecībā uz uzņēmumiem, kuriem *EAVG* līdz 2001. gada 31. decembrim nebija piemērojams, atbalsta sistēma nebija saderīga ar Kopienu regulējumu valsts atbalsta jomā vides aizsardzībai, kā arī ar

citām EKL 87. panta 2. un 3. punktā paredzētām atkāpēm. Saistībā ar citu Kopienu regulējuma normu valsts atbalsta jomā vides aizsardzībai Komisija arī attiecībā uz uzņēmumiem, kuriem minētais likums bija piemērojams jau līdz 2001. gada 31. decembrim, secināja to pašu.

19 Ņemot vērā iespējamību, ka Tiesas formulējums, atbildot uz otro jautājumu iepriekš minētajā spriedumā lietā *Adria-Wien Pipeline* un *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* varēja likt atsevišķiem [atbalsta] saņēmējiem labā ticībā uzskatīt, ka apstrīdētie valsts pasākumi, kas tiek aplūkoti valsts tiesā, vairs nebūs selektīvi un tātad vairs nebūs uzskatāmi par valsts atbalstu, ja to priekšrocības tiks attiecinātas arī uz citām nozarēm, nevis tikai uz preču ražošanu, Komisija secināja, ka, ievērojot šīs lietas īpašos apstākļus, atgūšana būtu pretrunā tiesiskās paļāvības aizsardzības principam un ka saskaņā ar Regulas Nr. 659/1999 14. pantu tā nebūtu jāpieprasa.

20 Kad Tiesa šīs lietas rakstveida procesā Komisijai jautāja, kāpēc 2002. gada 22. maija lēmumā nav ņemta vērā 0,35 % robeža, Komisija atgādināja šī lēmuma 3. punkta trešo daļu, kas ir izteikta šādā redakcijā:

"Komisija ievēro, ka selektivitāte jau ir izveidota ar ierobežojumu, ka attiecīgais pasākums attiecas tikai uz uzņēmumiem, par kuriem ir pierādīts, ka to pamatdarbība ir preču ražošana. Tāpēc tā nepārbauda, vai to padara selektīvu arī citi šī valsts pasākuma elementi, it īpaši 0,35 % līmenis."

Pamata prāvas un prejudiciālie jautājumi

21 Pirmais prasītājs pamata prāvā — *TAL* — nodarbojas ar naftas vadu būvi un apsaimniekošanu. *Verfassungsgerichtshof* tas apstrīdēja trīs *Finanzlandesdirektion für Tirol* izdotus lēmumus, ar kuriem tā noraidīja *TAL* prasības, ko tas cēlis sakarā ar atteikumu atmaksāt enerģijas nodokli par 1996., 1997. un 1998. gadu. *Verfassungsgerichtshof* atcēla šos lēmumus ar trijiem 2001. gada 13. decembra spriedumiem, pamatojumā norādot uz spriedumu B 2251/97, ko tā bija taisījusi tajā pašā dienā sakarā ar iepriekš minēto spriedumu lietā *Adria-Wien Pipeline* un *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*.

22 *Finanzlandesdirektion für Tirol* 2002. gada 15. novembrī pieņēma jaunu lēmumu par šīm trijām prasībām. Norādot uz jauno faktisko un juridisko stāvokli, kurš izriet no 2002. gada 22. maija lēmuma, ar ko atbalsts ir atzīts par saderīgu ar EK līgumu, Finanšu direkcija uzskatīja, ka *Verfassungsgerichtshof* lēmums tai vairs nav saistošs, un prasības noraidīja. *TAL* cēla prasību iesniedzējtiesā tieši par pēdējo minēto lēmumu.

23 Otrais prasītājs pamata prāvā — *Planai* — ir uzņēmums, kas apsaimnieko funikulierus. *Verfassungsgerichtshof* tas apstrīdēja *Finanzlandesdirektion für Steiermark* izdotu lēmumu, ar ko ir noraidīta prasība, kas celta sakarā ar atteikumu atmaksāt enerģijas nodokli par laika posmiem attiecībā uz 1996. un 1997. gadu. *Verfassungsgerichtshof* atcēla šo lēmumu ar 2001. gada 13. decembra spriedumu, pamatojumā norādot uz iepriekš minēto spriedumu B 2251/97.

24 Pēc šīs atcelšanas *Finanzlandesdirektion für Steiermark* 2002. gada 17. jūlijā pieņēma jaunu lēmumu. Tā ņēma vērā 2002. gada 22. maija lēmumu, ar ko atbalsts ir atzīts

par saderīgu ar Līgumu, uzsverot, ka šim lēmumam ir atpakaļejošs spēks attiecībā uz laika posmu, kas bija minēts sākotnējā pieteikumā. Tāpēc tā prasību noraidīja.

25 *Planai* cēla prasību *Verfassungsgerichtshof*, bet šī prasība tika noraidīta ar 2002. gada 12. decembra spriedumu (B 1348/02, *Sammlung* 16771), pamatojoties uz to, ka likums nav piemērots tik acīmredzami kļūdaini, lai *Verfassungsgerichtshof* varētu par to lemt. Spriedumā *Verfassungsgerichtshof* atzina:

"Kopš Komisijas 2002. gada 22. maija lēmuma *Verfassungsgerichtshof* var uzskatīt, ka EKL 88. panta 3. punktā (bijušais EK līguma 93. panta 3. punkts) paredzētais aizliegums īstenot atbalstu neliedz — vismaz ne acīmredzami — piemērot *EAVG* 2. panta 1. punktu. Tādējādi attiecīgā iestāde bija tiesīga ciktāl iespējams piemērot šo normu.

Jautājums, vai ar Komisijas lēmumu — kā apgalvots prasībā — ir pārkāptas Kopienu tiesības, *Verfassungsgerichtshof* būtu jāizskata tikai tad, ja šis pārkāpums būtu acīmredzams, t.i., ja to varētu konstatēt neiedziļinoties [..] vai ja tas būtu saistīts ar konstitucionālo tiesību jautājumu. Taču šajā gadījumā tā nav, pat ne sakarā ar Tiesas 1991. gada 21. novembra spriedumu lietā C-354/90 *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* un *Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon* (*Recueil*, I-5505. lpp.), kurā bija aplūkots jautājums par nepaziņošanas sekām, nevis par tādas Komisijas dotas atbalsta atļaujas likumību, kam noteikti bijis atpakaļejošs spēks."

26 Pēc attiecīga *Planai* lūguma *Verfassungsgerichtshof* nodeva prasību *Verwaltungsgerichtshof* [Federālā administratīvā tiesa].

27 Trešais prasītājs pamata prāvā — *Gerlitzen* — arī ir uzņēmums, kas apsaimnieko funikulierus. Tas *Verfassungsgerichtshof* apstrīdēja *Finanzlandesdirektion für Kärnten* 2002. gada 29. oktobra lēmumu, ar ko ir noraidīta prasība, kas celta sakarā ar atteikumu atmaksāt enerģijas nodokli par 1999.–2001. gadu. Šī prasība tika noraidīta 2002. gada 12. decembrī ar spriedumu, kurā ir norāde uz pamatojumu, kas sniegts tajā pašā dienā taisītajā iepriekš minētajā spriedumā lietā B 1348/02. Pēc attiecīga *Gerlitzen* lūguma *Verfassungsgerichtshof* nodeva prasību *Verwaltungsgerichtshof*.

28 *Verwaltungsgerichtshof* jautā, pirmkārt, kādas ir 2002. gada 22. maija lēmuma sekas attiecībā uz prasībām, ko cēluši trīs prasītāji pamata prāvās, jo šis lēmums noteikti attiecas uz laika posmu pirms tā pieņemšanas dienas, un, otrkārt, tā jautā, vai pēc šī lēmuma vēl ir jāņem vērā EKL 88. panta 3. punktā paredzētais aizliegums īstenot atbalstu.

29 Tā it īpaši jautā, vai šajā sakarā nozīme ir atmaksāšanas pieteikumu iesniegšanas datumiem vai arī datumiem, kad administratīvā iestāde ir pieņēmusi lēmumus par šiem pieteikumiem. *Verwaltungsgerichtshof* uzsver, ka pirmie divi prasītāji pamata prāvā iesniedza pieteikumus pirms 2002. gada 22. maija lēmuma, bet trešais iesniedza pieteikumu pēc šī lēmuma.

30 *Verwaltungsgerichtshof* uzskata, ka 2003. gada 21. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-261/01 un C-262/01 *Van Calster* u.c. (*Recueil*, I-12249. lpp., 53. un turpmākie punkti, kā arī 73. punkts) var interpretēt tādā veidā, ka Komisijas pozitīvs lēmums nevar padarīt par likumīgu tādu atbalsta sistēmu, kura īstenota, pārkāpjot EKL 88. panta 3. punktu.

31 Tomēr tā norāda, ka fakti, saistībā ar kuriem ir taisīts iepriekš minētais spriedums lietā *Van Calster* u.c., atšķiras no stāvokļa, uz kuru attiecas pamata lietas. Vispirms jau tajās atbalsta statuss izriet no apstākļa, ka atmaksu piešķir selektīvi, tādējādi tas, ka atmaksa ir piešķirta arī uzņēmumiem, kas nav to saņēmuši saskaņā ar šo valsts tiesisko regulējumu, lai tādējādi atjaunotu stāvokli, kurš atbilst Kopienu tiesībām, ir tikai viena no iespējām novērst nelikumīga atbalsta esamību vai nodrošināt, ka tiek ievērots aizliegums īstenot atbalstu. Tāpat lieta, kurā ir taisīts iepriekš minētais spriedums lietā *Van Calster* u.c., attiecās uz stāvokli, kurā Regula Nr. 659/1999 vēl nebija piemērojama. Visbeidzot, iepriekš minētajā lietā *Van Calster* u.c. atpakaļejošais spēks, ko normai beigās noteica Beļģijas likumdevējs, netika minēts procedūrā Komisijā, bet [šajās] pamata lietās Komisija apzināti veica pārbaudi attiecībā uz pagājušu laika posmu un konstatēja pasākuma saderību ar kopējo tirgu.

32 Šajos apstākļos *Verwaltungsgerichtshof* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai EKL 88. panta 3. punktā paredzētais aizliegums īstenot atbalstu liedz piemērot tādu valsts tiesību normu, ar kuru uz uzņēmumiem, par kuriem ir pierādīts, ka to pamatdarbības veids nav preču ražošana, neattiecina enerģijas nodokļu atmaksāšanu un kura tādēļ ir kvalificējama kā valsts atbalsts EKL 87. panta nozīmē, arī ja par šo tiesību normu pirms tās stāšanās spēkā nav paziņots Komisijai, bet Komisija saskaņā ar EKL 87. panta 3. punktu šo atbalstu attiecībā uz pagājušu laika posmu ir atzinusi par saderīgu ar kopējo tirgu, un atmaksāšanas pieteikums attiecas uz nodokļiem par šo laika posmu?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

vai tāds aizliegums īstenot atbalstu paredz atmaksāšanu arī tajos gadījumos, kad uzņēmumi, kas sniedz pakalpojumus, pēc Komisijas lēmuma pieņemšanas ir iesnieguši pieteikumus attiecībā uz laika posmiem pirms lēmuma pieņemšanas dienas?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

33 Uzdodot [minētos] jautājumus, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, pirmkārt, vai EKL 88. panta 3. punkts ir interpretējams tādā veidā, ka tas liedz valsts tiesām piemērot likumu, kurā uz atsevišķiem uzņēmumiem nav attiecināta enerģijas nodokļa daļēja atmaksa, — šis pasākums var būt nepaziņots valsts atbalsts — pat pēc tam, kad Komisija, lemjot par laika posmu, par kuru ir prasīta atmaksa, saskaņā ar EKL 87. panta 3. punktu ir atzinusi šo atbalstu par saderīgu ar kopējo tirgu. Šajos apstākļos iesniedzējtiesa, otrkārt, vēlas noskaidrot, vai ir nozīme datumam, kad uzņēmums ir iesniedzis atmaksāšanas pieteikumu.

34 Sākotnēji, lai atbildētu uz iesniedzējtiesas lēmumā uzdotu jautājumu, ir jāprecizē, ka, tā kā Regulā Nr. 659/1999 ir iekļauti procesuāli noteikumi, tie attiecas uz visām administratīvajām procedūrām valsts atbalsta jomā, kuras Komisijā bija izskatāmas brīdī, kad Regula Nr. 659/1999 stājās spēkā, t.i., 1999. gada 16. aprīlī (2005. gada 6. oktobra spriedums lietā C-276/03 P *Scott*/Komisija, Krājums, I-8437. lpp., ar ko netieši ir apstiprināts Pirmās instances tiesas 2003. gada 10. aprīļa spriedums lietā T-366/00 *Scott*/Komisija, *Recueil*, II-1763. lpp., 52. punkts).

35 Tomēr, kā izriet no Regulas Nr. 659/1999 otrā apsvēruma un visām normām kopumā, ar šo regulu ir kodificēta un pastiprināta Komisijas prakse valsts atbalstu pārbaudes jomā un šajā regulā nav nevienas normas par valsts tiesu pilnvarām un pienākumiem; valsts tiesu [darbību] joprojām reglamentē Līguma normas saskaņā ar Tiesas interpretāciju.

36 Šajā sakarā, pirmkārt, ir jāatgādina, ka valsts atbalsta kontroles sistēma, kas izriet no EKL 88. panta un ar to saistītās Tiesas judikatūras, ir jāievieš, pirmkārt, Komisijai un, otrkārt, valsts tiesām.

37 Ir zināms, ka, kontrolējot, kā dalībvalstis pilda pienākumus, kas tām uzlikti ar EKL 87. un 88. pantu, valsts tiesām un Komisijai ir papildinošas un atšķirīgas funkcijas (skat. 1996. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-39/94 *SFEI* u.c., *Recueil*, I-3547. lpp., 41. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Van Calster* u.c., 74. punkts).

38 Lai gan atbalsta pasākumu saderības ar kopējo tirgu izvērtēšana ir ekskluzīvā Komisijas kompetencē, kuras darbību kontrolē Kopienu tiesas, valsts tiesām ir jānodrošina indivīdu tiesību aizsardzība gadījumos, kad nav izpildīts EKL 88. panta 3. punktā paredzētais pienākums iepriekš paziņot par valsts atbalstu Komisijai (iepriekš minētais spriedums lietā *Van Calster* u.c., 75. punkts).

39 Lai varētu noteikt, vai valsts pasākums ir ieviests, neievērojot EKL 88. panta 3. punktu, valsts tiesai var nākties interpretēt EKL 87. panta 1. punktā minēto atbalsta jēdzienu (2004. gada 15. jūlija spriedums lietā C-345/02 *Pearle* u.c.,

Krājums, I-7139. lpp., 31. punkts). Tātad tai ir īpaši ir jāpārbauda, vai attiecīgais pasākums ir priekšrocība un vai tas ir selektīvs, proti, vai tas sniedz labumu atsevišķiem uzņēmumiem vai atsevišķiem ražotājiem EKL 87. panta 1. punkta nozīmē.

40 Otrkārt, jāatgādina, ka atbalsta pasākums EKL 87. panta 1. punkta nozīmē, kas ir īstenots, neievērojot no EKL 88. panta 3. punkta izrietošos pienākumus, ir nelikumīgs (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* un *Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, 17. punkts; un 2005. gada 27. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no C-266/04 līdz C-270/04, C-276/04 un no C-321/04 līdz C-325/04 *Distribution Casino France* u.c., Krājums, I-9481. lpp., 30. punkts. Skat. arī nelikumīga atbalsta definīciju, kas ietverta Regulas Nr. 659/1999 1. panta f) punktā.)

41 Komisijas lēmums, kurā nepaziņots atbalsts ir atzīts par saderīgu ar kopējo tirgu, *a posteriori* nepadara tādus īstenošanas aktus, kas nav spēkā tādēļ, ka tie ir pieņemti, neievērojot EKL 88. panta 3. punkta pēdējā teikumā noteikto aizliegumu, par likumīgiem, jo pretējā gadījumā būtu aizskarta minētās normas tiešā iedarbība un netiktu ņemtas vērā indivīdu intereses, kuras valsts tiesām ir jāaizsargā. Jebkāda cita interpretācija izraisītu to, ka attiecīgajai dalībvalstij būtu izdevīgi neievērot minēto tiesību normu, un šī norma zaudētu lietderīgo iedarbību (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* un *Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, 16. punkts, un lietā *Van Calster* u.c., 63. punkts).

42 Kā ģenerāladvokāts ir uzsvēris secinājumu 50. punktā, ja saistībā ar atbalsta projektu — vai nu tas būtu saderīgs ar kopējo tirgu, vai nē — fakts, ka nav ievērots EKL 88. panta 3. punkts, neradītu lielāku risku vai sodus nekā šīs normas ievērošana, tad dalībvalstu ieinteresētība paziņot par atbalstu un gaidīt lēmumu par saderību — un tādējādi Komisijas kontroles apjoms — ievērojami mazinātos.

43 Šajā sakarā nav svarīgi, ka Komisijas lēmumā ir precizēts, ka tā sniedz attiecīgā atbalsta vērtējumu par laika posmu pirms šī lēmuma pieņemšanas, kā ir noticis ar 2002. gada 22. maija lēmumu, par ko ir pamata prāvas.

44 Attiecībā uz valsts tiesām, kā ir atgādināts šī sprieduma 38. punktā, tām ir jānodrošina indivīdu tiesību aizsardzība pret iespējamiem gadījumiem, kad valsts iestādes neievēro aizliegumu īstenot atbalstu, pirms nav pieņemts Komisijas lēmums atbalstu atļaut.

45 Šajā sakarā un tā kā šajā jomā nav Kopienu tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesībās ir jānosaka kompetentās tiesas un jāpieņem procesuālie noteikumi par vēršanos tiesā, kuru mērķis ir nodrošināt tādu tiesību aizsardzību, kuras indivīdiem izriet no Kopienu tiesībām, ja, pirmkārt, šie noteikumi nav nelabvēlīgāki par tiem, kas reglamentē tiesības, kuru izcelsme ir valsts tiesību sistēmā (līdzvērtības princips), un, otrkārt, ja tie nepadara par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu Kopienu tiesību sistēmas piešķirto tiesību īstenošanu (efektivitātes princips) (skat. 2006. gada 12. septembra spriedumu lietā C-300/04 *Eman* un *Sevinger*, Krājums, I-8055. lpp., 67. punkts, kā arī 2006. gada 19. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-392/04 un C-422/04 *i-21 Germany* un *Arcor*, Krājums, I-8559. lpp., 57. punkts).

46 Tādējādi atkarībā no tiesību aizsardzības līdzekļu veidiem, kas paredzēti valsts tiesībās, valsts tiesā var vērsties ar lūgumu pieņemt pagaidu pasākumus, piemēram, apturēt attiecīgos pasākumus, lai aizsargātu indivīdu intereses un it īpaši lai aizsargātu personas, ko skar konkurences izkropļojums, kuru izraisījusi nelikumīgā atbalsta piešķiršana (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *SFEI* u.c., 52. punkts).

47 Tiesa turklāt ir nospriedusi, ka valsts tiesām ir jānodrošina indivīdiem, kuri ir tiesīgi atsaukties uz paziņošanas pienākuma neizpildi, tas, ka tiesas saskaņā ar savas valsts tiesībām novērsīs [pārkāpuma] sekas gan attiecībā uz to tiesību aktu spēkā esamību, ar kuriem īsteno atbalstu, gan attiecībā uz finanšu atbalsta atmaksu, kas piešķirts, neņemot vērā minēto tiesību normu vai iespējamos pagaidu pasākumus (iepriekš minētie spriedumi lietā *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires* un *Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon*, 12. punkts, un lietā *Adria-Wien Pipeline* un *Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, 26. un 27. punkts, kā arī lietā *Van Calster* u.c., 64. punkts; un 2005. gada 21. jūlija spriedums lietā C-71/04 *Xunta de Galicia*, Krājums, I-7419. lpp., 50. punkts).

48 Pieņemot lēmumu, valsts tiesai ir jāaizsargā indivīdu intereses. Tomēr šajā sakarā tai ir pilnībā jāņem vērā arī Kopienas intereses (pēc analoģijas skat. 1990. gada 20. septembra spriedumu lietā C-5/89 Komisija/Vācija, *Recueil*, I-3437. lpp., 19. punkts).

49 Attiecībā uz tāda nodokļa daļēju atmaksu, kas ir atbalsta pasākums, kurš ir nelikumīgs tāpēc, ka tas ir piešķirts, neizpildot paziņošanas pienākumu, nav iespējams, ka Kopienas interesēs būtu izdot rīkojumu par atmaksāšanu par labu citiem uzņēmumiem, ja šāds lēmums paplašina atbalsta saņēmēju loku un tādējādi pastiprina atbalsta sekas, nevis tās novērš (šajā sakarā skat. 2006. gada 15. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-393/04 un C-41/05 *Air Liquide Industries Belgium*, Krājums, I-5293. lpp., 45. punkts).

50 Kā ģenerāladvokāts ir norādījis secinājumu 74. punktā, valsts tiesām ir jānodrošina, ka ar to noteiktiem kompensācijas pasākumiem var faktiski novērst tāda atbalsta sekas, kas piešķirts, pārkāpjot EKL 88. panta 3. punktu; ar šiem pasākumiem nedrīkst vienkārši paplašināt atbalsta saņēmēju loku.

51 Turklāt ir jānorāda, ka pamata lietās lūgumus piešķirt nelikumīgo atbalsta pasākumu, tas ir, enerģijas nodokļu daļēju atmaksu, var pielīdzināt lūgumiem daļēji atbrīvot no šo nodokļu maksāšanas. Kā izriet no judikatūras, nodokļu maksātāji nevar aizbildināties ar to, ka citiem uzņēmumiem piešķirtais atbrīvojums ir uzskatāms par valsts atbalstu, lai izvairītos no minētā nodokļa maksāšanas (2001. gada 20. septembra spriedums lietā C-390/98 *Banks*, *Recueil*, I-6117. lpp., 80. punkts; 2002. gada 13. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-430/99 un C-431/99 *Sea-Land Service* un *Nedlloyd Lijnen*, *Recueil*, I-5235. lpp., 47. punkts; iepriekš minētie spriedumi lietā *Distribution Casino France* u.c., 42. punkts, un lietā *Air Liquide Industries Belgium*, 43. punkts).

52 Ja iesniedzējtiesai ir jāanalizē apstrīdētais pasākums, lai pārbaudītu, vai tas atbilst atbalsta jēdzienam, kurš minēts EKL 87. panta 1. punktā, tās rīcībā principā ir jābūt informācijai, kas ļauj tai izvērtēt, vai pasākums, kuru tā plāno pieņemt, nodrošina indivīdu tiesību aizsardzību, novēršot atbalsta sekas attiecībā uz to uzņēmumu konkurentiem, kas saņēmuši atbalstu, vienlaikus pilnībā ņemot vērā Kopienu tiesības un nepieņemot tādus pasākumus, kas varētu tikai paplašināt šī atbalsta saņēmēju loku.

53 Otrais iesniedzējtiesas uzdotais jautājums ir par stāvokli, kad — kā pamata lietā starp *Gerlitzen* un *Finanzlandesdirektion für Kärnten* — lūgums daļēji atmaksāt enerģijas nodokli — kas ir nelikumīgs atbalsta pasākums, jo par to nav paziņots — ir iesniegts pēc tam, kad bija izdots Komisijas lēmums, kurā atbalsts ir atzīts par saderīgu ar kopējo tirgu.

54 Kā ir atgādināts šī sprieduma 41. un 42. punktā, 2002. gada 22. maija lēmums, kurā valsts atbalsts ir atzīts par saderīgu ar kopējo tirgu, *a posteriori* nepadara par likumīgiem šī atbalsta īstenošanas aktus, kas to pieņemšanas brīdī nebija spēkā, jo nebija ievērots EKL 88. panta 3. punkta pēdējā teikumā noteiktais aizliegums.

55 No tā izriet, ka nav svarīgi, vai pieteikums ir iesniegts pirms lēmuma pieņemšanas, ar kuru valsts atbalsts ir atzīts par saderīgu ar kopējo tirgu, vai pēc šī lēmuma pieņemšanas, jo šis pieteikums attiecas uz prettiesisku stāvokli, kas radies nepaziņošanas dēļ.

56 Tādējādi atkarībā no valsts tiesību iespējām un tiesību aizsardzības līdzekļiem, kas paredzēti valsts tiesībās, valsts tiesai attiecīgi var nākties izdot rīkojumu atgūt nelikumīgo atbalstu no saņēmējiem, pat ja Komisija vēlāk ir atzinusi šo atbalstu par saderīgu ar kopējo tirgu. Tāpat valsts tiesai var nākties izskatīt prasību atlīdzināt zaudējumus, kas radušies sakarā ar atbalsta pasākuma nelikumību.

57 Šajā sakarā valsts tiesai ir jācenšas aizsargāt indivīdu intereses, vienlaikus pilnībā ņemot vērā Kopienas intereses, it īpaši raugoties, lai netiktu pieņemti lēmumi, kas varētu tikai paplašināt nelikumīgā atbalsta saņēmēju loku.

58 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka EKL 88. panta 3. punkta pēdējais teikums ir interpretējams tādā veidā, ka valsts tiesām ir jānodrošina indivīdu tiesību aizsardzība pret iespējamiem gadījumiem, kad valsts iestādes neievēro aizliegumu īstenot atbalstu, pirms nav pieņemts Komisijas lēmums atbalstu atļaut. Šajā sakarā valsts tiesām ir pilnībā jāņem vērā Kopienas intereses, un tās nedrīkst pieņemt tādus pasākumus, kas varētu tikai paplašināt atbalsta saņēmēju loku.

59 Tā kā Komisijas lēmums, kurā nepaziņots atbalsts ir atzīts par saderīgu ar kopējo tirgu, *a posteriori* nepadara par likumīgiem īstenošanas aktus, kas nav bijuši spēkā tādēļ, ka tie ir bijuši pieņemti, neievērojot EKL 88. panta 3. punkta pēdējā teikumā noteikto aizliegumu, nav svarīgi, ka pieteikums ir iesniegts pirms lēmuma pieņemšanas, ar kuru valsts atbalsts ir atzīts par saderīgu ar kopējo tirgu, vai pēc šī lēmuma pieņemšanas, jo šis pieteikums attiecas uz prettiesisku stāvokli, kas radies nepaziņošanas dēļ.

Par tiesāšanās izdevumiem

60 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, izņemot minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumus, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

EKL 88. panta 3. punkta pēdējais teikums ir interpretējams tādā veidā, ka valsts tiesām ir jānodrošina indivīdu tiesību aizsardzība pret iespējamiem gadījumiem, kad valsts iestādes neievēro aizliegumu īstenot atbalstu, pirms nav pieņemts Eiropas Kopienu Komisijas lēmums atbalstu atļaut. Šajā sakarā valsts tiesām ir pilnībā jāņem vērā Kopienas intereses, un tās nedrīkst pieņemt tādus pasākumus, kas varētu tikai paplašināt atbalsta saņēmēju loku.

Tā kā Eiropas Kopienu Komisijas lēmums, kurā nepaziņots atbalsts ir atzīts par saderīgu ar kopējo tirgu, *a posteriori* nepadara par likumīgiem īstenošanas aktus, kas nav bijuši spēkā tādēļ, ka tie ir bijuši pieņemti, neievērojot EKL 88. panta 3. punkta pēdējā teikumā noteikto aizliegumu, nav svarīgi, ka pieteikums ir iesniegts pirms lēmuma pieņemšanas, ar kuru valsts atbalsts ir atzīts par saderīgu ar kopējo tirgu, vai pēc šī lēmuma pieņemšanas, jo šis pieteikums attiecas uz prettiesisku stāvokli, kas radies nepaziņošanas dēļ.

[Paraksti]